

Bruxelles, 2 aprilie 2025
(OR. en)

7648/25

COH 34

NOTĂ DE ÎNȘOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	2 aprilie 2025
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2025) 163 final
Subiect:	COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU O politică de coeziune modernizată: evaluarea intermediară

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2025) 163 final.

Anexă: COM(2025) 163 final

Strasbourg, 1.4.2025
COM(2025) 163 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

**O politică de coeziune modernizată:
evaluarea intermediară**

O politică de coeziune modernizată: evaluarea intermediară

Tratatele UE¹ consacră promovarea solidarității și a coeziunii, în special reducerea disparităților dintre nivelurile de dezvoltare ale regiunilor, printre obiectivele centrale ale Uniunii. Relevanța politică și economică a politicii de coeziune nu a făcut decât să crească în timp, în concordanță cu progresul integrării europene, în special odată cu instituirea pieței unice. Raportul din 2010 privind piața unică a indicat că „*integrarea pieței ar putea aduce beneficii tuturor părților numai dacă este completată cu acțiuni la nivelul UE menite să corecteze dezechilibrele structurale la nivel subnațional*”. În pofida eforturilor considerabile depuse în ritm susținut de-a lungul mai multor decenii, obiectivele de coeziune și de reducere a disparităților regionale în Europa se confruntă în prezent cu provocări importante. Raportul Letta a evidențiat apariția unei percepții asupra efectelor distributive negative ale pieței unice, precizând că „*dacă nu va fi abordată, această percepție ar putea eroda sprijinul public și politic care este vital pentru succesul pieței unice în continuare*”.

Întrucât transformarea radicală a mediului global are efecte asimetrice asupra oamenilor și asupra teritoriilor, costurile ajustării pot fi resimțite în mod disproporționat de anumite regiuni și sectoare economice ale UE, ceea ce ar putea accentua disparitățile teritoriale, sociale și economice.

Orientările politice pentru perioada 2024-2029, enunțate de președinta von der Leyen pe baza consultărilor cu Parlamentul European și a Agendei Consiliului European pentru perioada 2024-2029, stabilesc noile priorități politice esențiale cu ajutorul cărora Uniunea va putea să abordeze aceste provocări, între care se numără:

- un nou plan pentru prosperitatea și competitivitatea sustenabile ale Europei, incluzând un Pact pentru o industrie curată;
- o nouă eră pentru apărarea și securitatea europeană;
- sprijinirea cetățenilor, consolidarea societăților noastre și a modelului nostru social;
- menținerea calității vieții noastre: securitatea alimentară, apa și natura;
- îmbunătățirea gradului de pregătire al UE și a capacității sale de a preîntâmpina crizele viitoare.

Datorită flexibilității sale inerente, politica de coeziune contribuie în mod semnificativ la prioritățile noi și vitale menționate mai sus, îndeplinind în același timp obiectivul principal de reducere a disparităților, un obiectiv esențial pentru proiectul european.

Comisia propune, în parteneriat cu autoritățile naționale, regionale și locale, să utilizeze evaluarea intermediară a politicii de coeziune pentru a maximiza contribuția acesteia la prioritățile politice actuale și emergente ale Uniunii și pentru a spori impactul său asupra coeziunii economice, sociale și teritoriale.

Pentru a facilita acest proces, Comisia propune modificări punctuale ale cadrului de reglementare al fondurilor politicii de coeziune², cu următoarele scopuri: (i) **alinieră priorităților de investiții** la evoluția contextului economic, societal și geopolitic, precum și

¹ Articolul 3 din TUE și articolul 174 din TFUE.

² Regulamentele (UE) 2021/1056, (UE) 2021/1058 și, adoptat separat, (UE) 2021/1057.

la obiectivele noastre în materie de climă și de mediu și (ii) **introducerea unei mai mari flexibilități și a unor stimulente** menite să faciliteze mobilizarea rapidă a resurselor și să accelereze derularea programelor.

1. Politica de coeziune 2021-2027: situația actuală

Deși negocierile privind perioada de programare 2021-2027 au fost lansate la începutul anului 2019 și în pofida ambițiilor statelor membre de a dispune de programe pregătite pentru adoptare până la sfârșitul anului 2020, **punerea în aplicare a început efectiv în 2023, cu peste un an mai târziu decât se prevăzuse.**

Acest lucru s-a datorat unei combinații de factori, în special adoptării tardive a reglementărilor referitoare la politică și necesității de a rezolva o succesiune de crize, printre care pandemia de COVID-19, războiul împotriva Ucrainei și criza energetică determinată de acesta, precum și priorității acordate punerii în aplicare a instrumentelor Next Generation EU, în special a Mecanismului de redresare și reziliență (MRR), care aveau termene mai scurte. În plus, acești factori au limitat capacitățile autorităților statelor membre de a concepe și realiza investiții cu celeritate.

Nivelul plăților din perioada de programare 2021-2027 este similar cu cel din etapa echivalentă de după adoptarea cadrului de reglementare pentru perioada de programare 2014-2020³, dar a rămas mai puțin timp pentru a absorbi integral resursele ciclului actual⁴.

Politica de coeziune a demonstrat capacitatea de a mobiliza mijloace substanțiale la nivel regional și local și a reprezentat un vector important al răspunsului UE la pandemia de COVID-19⁵. Ulterior, aceasta a fost din nou utilizată pentru a răspunde consecințelor războiului de agresiune purtat de Rusia împotriva Ucrainei (prin Acțiunea de coeziune pentru refugiații din Europa – CARE⁶ și FAST-CARE⁷, precum și prin SAFE⁸ pentru a sprijini IMM-urile și gospodăriile vulnerabile care se confruntau cu costuri ridicate ale energiei).

³ În decembrie 2024, cota plăților intermediare nete s-a ridicat la 4,2 % din pachetul financiar total pentru perioada 2021-2027, fiind ușor mai mare decât cota plăților din iunie 2017 (3,6 %), momentul echivalent din punctul de vedere al timpului scurs de la adoptarea reglementărilor privind politica de coeziune.

⁴ În ciclul CFM 2014-2020, autoritățile de management au avut timp să depună cereri în termen de 3 ani de la încheierea ciclului (adică până în 2023), în timp ce în ciclul 2021-2027 cererile pot fi depuse în termen de 2 ani de la încheierea ciclului (adică până în 2029).

⁵ Prin Inițiativa pentru investiții ca reacție la coronavirus, Inițiativa plus pentru investiții în răspunsul la coronavirus și REACT-EU.

⁶ Regulamentul (UE) 2022/562 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 aprilie 2022 de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013 și (UE) nr. 223/2014 în ceea ce privește Acțiunea de coeziune pentru refugiații din Europa (CARE) (JO L 109, 8.4.2022, p. 1).

⁷ Regulamentul (UE) 2022/2039 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 octombrie 2022 de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013 și (UE) 2021/1060 în ceea ce privește o flexibilitate suplimentară FAST (Asistență flexibilă pentru teritorii) – CARE pentru a aborda consecințele agresiunii militare a Federației Ruse (JO L 275, 25.10.2022, p. 23).

⁸ Măsurile de sprijinire a energiei la prețuri accesibile în cadrul politicii de coeziune, ca parte a REPowerEU. Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE (JO L 63, 28.2.2023, p. 1).

Atunci când pe tot cuprinsul Europei au avut loc inundații din ce în ce mai mari ca intensitate și amploare, politica de coeziune a răspuns propunând RESTORE⁹.

În același timp, faptul că o parte semnificativă din bugetul alocat politicii de coeziune încă nu a fost contractată **oferă ocazia de a utiliza flexibilitatea și paleta largă de opțiuni a politicii de coeziune pentru a reorienta programele către noile provocări imperioase** cu care se confruntă Uniunea Europeană, determinate de evoluția mediului global. În plus, se creează posibilitatea unor **modificări specifice ale normelor politicii de coeziune**, care vor ajuta autoritățile statelor membre să răspundă mai rapid nevoilor urgente de investiții.

Prin urmare, este necesar să se examineze toate posibilitățile de ajustare a accentului și de îmbunătățire a eficacității măsurilor, accelerând în același timp punerea în aplicare a programelor.

2. Utilizarea evaluării intermediare pentru a răspunde provocărilor emergente

În ultimii ani, dinamica geopolitică a fost marcată de incertitudini profunde, care necesită o reevaluare fundamentală a autonomiei strategice, a rezilienței și a pregătirii UE. Aceste schimbări au loc în paralel cu tranziția verde, tehnologică și socială, care remodelează rapid lumea din jurul nostru. Provocările generate de aceste transformări simultane au fost analizate în amănunt în raportul Draghi privind „Viitorul competitivității europene”, publicat în septembrie 2024. Raportul subliniază necesitatea urgentă de a elimina decalajul în materie de inovare, de a consolida competitivitatea economică – folosind decarbonizarea drept oportunitate de creștere – și de a reduce dependențele externe prin diversificarea lanțurilor de aprovizionare și prin investiții în reziliența la schimbările climatice, în energia verde produsă pe plan intern și în sectoarele critice.

Ca răspuns, au fost deja lansate mai multe inițiative majore menite să consolideze reziliența economică și autonomia strategică a UE. Printre acestea se numără „REPowerEU”, care a fost răspunsul Comisiei la dificultățile socioeconomice și la perturbarea pieței mondiale a energiei cauzate de agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei, și „platforma Tehnologiei strategice pentru Europa” (STEP), care urmărește să consolideze poziția de lider tehnologic a Europei. Acestea vin în completarea intervențiilor aflate deja în curs prin intermediul programelor politicii de coeziune și al Mecanismului de redresare și reziliență (MRR), având rolul de a sprijini schimbările structurale din statele membre și din regiuni, precum și de a spori reziliența acestora. Statele membre ar putea beneficia de resurse suplimentare pentru a introduce capitole privind REPowerEU în planurile lor de redresare și reziliență (PNRR), cu scopul de a stimula reformele și investițiile care diversifică aprovizionarea cu energie a UE, accelerează tranziția verde și sprijină gospodăriile vulnerabile. Strategia privind o uniune a pregătirii, adoptată la 26 martie 2025, va contribui, de asemenea, la consolidarea rezilienței UE.

Ca principal instrument de investiții al UE în contextul cadrului financiar multianual (CFM), politica de coeziune joacă un rol esențial în sprijinirea acestor priorități. Ea facilitează investiții specifice care contribuie la coeziunea economică, socială și teritorială, abordând în același timp provocările emergente.

⁹ Regulamentul (UE) 2024/3236 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 decembrie 2024 de modificare a Regulamentelor (UE) 2021/1057 și (UE) 2021/1058 în ceea ce privește Sprijinul regional de urgență pentru reconstrucție (RESTORE).

Cu toate acestea, cadrul normativ care reglementează fondurile politicii de coeziune pentru perioada 2021-2027 a fost elaborat, negociat și adoptat în perioada 2019-2021, iar programele au fost adoptate înainte de seria de evenimente geopolitice și economice majore care au remodelat unele dintre prioritățile politice strategice ale UE.

În mod similar, acordurile de parteneriat și programele naționale și regionale din cadrul politicii de coeziune au fost elaborate și aprobate în același interval de timp, reflectând așadar prioritățile stabilite la momentul respectiv și fiind **bazate pe fundamente economice care s-au schimbat semnificativ** ca urmare a șocurilor exogene neprevăzute, cum ar fi criza energetică și evoluția mediului comercial și de securitate mondial.

În acest context și pe baza Orientărilor politice 2024-2029, **începând din decembrie 2024 Comisia Europeană a inițiat o consultare amplă cu statele membre, cu regiunile și cu autoritățile locale** în vederea obținerii de informații cu privire la prioritățile lor politice și la modul în care ar putea fi adaptată politica de coeziune pentru a răspunde mai bine acestor nevoi. Au avut loc discuții atât în statele membre, cât și la Bruxelles cu reprezentanți ai guvernelor naționale, ai regiunilor, inclusiv ai regiunilor ultraperiferice, ai orașelor și ai zonelor neurbane, cum ar fi insulele. În plus, Comisia a avut întrevederi cu Parlamentul European și cu Comitetul European al Regiunilor¹⁰.

În urma acestor consultări, s-a decis prin consens că evaluarea intermediară poate fi utilizată pentru (i) a integra deja noile priorități ale UE în programele de coeziune pentru perioada 2021-2027 și (ii) a accelera investițiile prin simplificare.

Pentru a îndeplini acest dublu obiectiv, **sunt necesare modificări specifice** ale regulamentelor care reglementează fondurile politicii de coeziune menționate în propunerea legislativă care însoțește prezenta comunicare. Aceste modificări și noile oportunități pe care le creează pentru ca actorii vizați de politica de coeziune să își alinieze programele la noile priorități sunt descrise în următoarele secțiuni ale prezentei comunicări. **Aceste modificări pun accentul pe domeniile de politică evidențiate de mai multe părți interesate ca fiind cele mai presante** în cursul consultărilor menționate.

Pe lângă descrierea modificărilor legislative propuse, secțiunile de mai jos evidențiază și alte modalități prin care statele membre își pot maximiza impactul investițiilor realizate în cadrul politicii de coeziune în vederea realizării priorităților noastre comune.

Eliminarea decalajului în materie de inovare, consolidarea competitivității și decarbonizarea

Busola pentru competitivitate, adoptată recent de Comisie, stabilește direcția pentru următorii cinci ani în vederea relansării dinamismului economic în Europa. Astfel, discuția privind evaluarea intermediară a politicii de coeziune ar trebui fundamentată pe această busolă prin reorientarea programelor adoptate în 2022 pe baza priorităților normative negociate și convenite în perioada 2019-2021 cu privire la provocările imperioase ale prezentului, și anume eliminarea decalajului în materie de inovare, decarbonizarea economiei pentru a spori

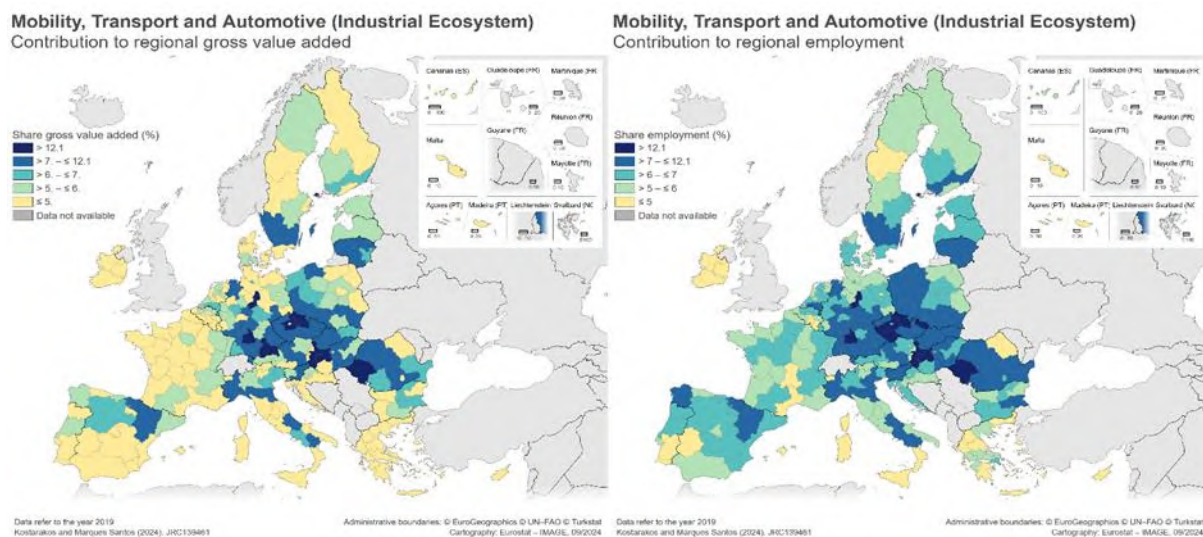
¹⁰ Ca mențiune specială, la 27 ianuarie 2025 vicepreședintele executiv Fitto s-a angajat într-un schimb de opinii cu Comisia pentru dezvoltare regională a Parlamentului European (REGI) pe tema viitorului politicii de coeziune, iar la 20 februarie 2025 a participat la sesiunea plenară a Comitetului Regiunilor.

competitivitatea și a reduce dependențele și realizarea de investiții în noi sectoare de creștere, ținând seama de structura economică a regiunilor.

Prin urmare, este oportun ca statele membre și regiunile să examineze ce se mai poate face pentru a elimina decalajul în materie de inovare și pentru a accelera pregătirea tehnologică, pătrunderea pe piețele internaționale și poziția competitivă a IMM-urilor.

Dinamica de la nivel mondial și tranzițiile industriale au afectat unele regiuni mai puternic decât altele. Regiunile care sunt prea dependente de o singură industrie, eventual de o industrie energointensivă, al cărei ecosistem de inovare este adaptat zonei și aflat într-un blocaj tehnologic, se confruntă cu provocări multiple în ceea ce privește tranziția către creștere economică și prosperitate.

De exemplu, în numeroase regiuni este nevoie ca industria auto, cea a construcțiilor și industria prelucrătoare să se transforme prin implementarea de tehnologii cu emisii scăzute de dioxid de carbon, desfășurarea de procese mai circulare și digitalizarea proceselor pentru a rămâne competitive.

În perioada 2021-2027, aproape 34 de miliarde EUR din fondurile de coeziune contribuie la dezvoltarea și consolidarea capacităților de cercetare și inovare, la adoptarea de tehnologii avansate și la obținerea de competențe specializate.

În mod similar, digitalizarea serviciilor publice și integrarea inteligenței artificiale (IA) în sectorul public și în cel privat sunt pârghii care sporesc competitivitatea. Politica de coeziune oferă deja un sprijin semnificativ pentru tranziția digitală prin proiecte în valoare de 31 de miliarde EUR precum cele privind internetul obiectelor, tehnica de calcul la margine (*edge computing*), inteligența artificială, robotica și realitatea augmentată sau e-guvernarea și e-sănătatea.

În fine, accesul la surse sigure și sustenabile de materii prime critice și la tehnologii care contribuie la obiectivul zero emisii nete este esențial pentru competitivitatea tuturor industriilor din aval. La 25 martie 2025, Comisia a selectat prima listă de proiecte strategice propuse în baza Regulamentului privind materiile prime critice. Proiectele respective devin eligibile în cadrul STEP.

Având în vedere faptul că provocările în materie de competitivitate afectează toate regiunile din UE, **Comisia propune ca acordarea de sprijin prin FEDR/FC pentru proiectele din domeniul de aplicare al STEP să devină posibilă în toate regiunile**, inclusiv în regiunile mai dezvoltate ale statelor membre ale Uniunii al căror PIB pe cap de locuitor este mai mare decât media UE-27. În plus, Comisia propune eliminarea plafonului stabilit la 20 % din alocarea FEDR în cazul reprogramării către STEP. Termenul de prezentare a modificărilor STEP se prelungește cu până la două luni de la intrarea în vigoare a modificărilor normative propuse împreună cu prezenta comunicare.

Este important să fie recunoscut și consolidat **rolul întreprinderilor mari** în dezvoltarea regională, întrucât acestea orientează cercetarea, inovarea, cunoștințele și transferul de tehnologie către alte întreprinderi din lanțul lor valoric. Politica de coeziune alocă deja 9 miliarde EUR întreprinderilor mari și pot fi observate progrese constante, peste un sfert din resursele planificate fiind alocate unor proiecte individuale de C&I în întreprinderi mari. Până în prezent, pe teritoriul Europei au fost finanțate zece proiecte importante de interes european comun (PIIEC). Printre ele se numără, de exemplu, proiecte în domeniul hidrogenului în Estonia, Țările de Jos și Polonia sau proiecte în domeniul microelectronicii în Grecia, Polonia și Italia. Comisia ajută statele membre să identifice sprijinul necesar potențialelor proiecte PIIEC ale viitorului.

Cu obiectivul de a maximiza impactul sprijinului UE pentru stimularea creșterii și a competitivității și în măsura în care sunt respectate normele Uniunii privind ajutoarele de stat prevăzute la articolele 107 și 108 din TFUE și în orientările aplicabile, **Comisia propune extinderea domeniului de aplicare al sprijinului acordat prin FEDR pentru investiții productive în întreprinderi care nu sunt IMM-uri** în cazurile în care resursele financiare sunt utilizate pentru (1) sprijinirea unor investiții care contribuie la obiectivele STEP, (2) consolidarea capacităților industriale de a contribui la capacitățile de **apărare**, (3) contribuția la un **proiect european de apărare de interes comun** sau (4) facilitarea **decarbonizării** industriale, de exemplu în industriile energointensive sau în industria auto. Pot fi sprijinite inclusiv investițiile în proiecte care participă direct la un PIIEC, astfel cum au fost aprobate de Comisie în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) din TFUE, în conformitate cu Comunicarea C(2021) 8481, ale unor întreprinderi care nu sunt IMM-uri. Sprijinul pentru întreprinderi care nu sunt IMM-uri este facilitat și în cadrul Fondului pentru o tranziție justă, prin faptul că nu este necesară o analiză a decalajelor.

Competitivitatea Europei se întemeiază pe cetățenii săi. Capitalul nostru uman este esențial pentru prosperitatea UE, pentru reziliența sa economică datorită căreia se obține o creștere a productivității și pentru promovarea coeziunii. Unul dintre obiectivele **uniunii competențelor**¹¹ este acela de a oferi oportunități de perfecționare și recalificare, printre altele prin crearea și implementarea unor **conturi personale de învățare pe tot parcursul vieții**. Comisia va elabora un proiect-pilot privind **Garanția de competențe**. Această schemă le va oferi lucrătorilor implicați în procesele de restructurare sau expuși riscului de șomaj posibilitatea de a-și dezvolta în continuare cariera într-o altă întreprindere sau într-un alt sector. În acest context și pentru a facilita ajustarea industrială legată de decarbonizarea proceselor de producție și a produselor, **Fondul social european Plus (FSE+)**, dincolo de posibilitățile de sprijin deja existente, **este modificat printr-o propunere legislativă separată cu scopul de a facilita calificarea forței de muncă, menținerea locurilor de muncă și**

¹¹ COM(2025) 90 final.

crearea de locuri de muncă pe parcursul acestui proces, oferindu-se flexibilități pentru punerea în aplicare.

Pentru a consolida și mai mult **efectul de pârghie al InvestEU**, programul emblematic al UE de stimulare a investițiilor în industrii critice, și pentru a extinde posibilitățile de transfer prevăzute deja de legislație, **Comisia propune să se acorde posibilitatea transferului de resurse din FEDR și din Fondul de coeziune către compartimentele pentru statele membre ale InvestEU**, în vederea punerii în aplicare a unui nou instrument financiar InvestEU destinat realizării obiectivelor politicii de coeziune, astfel cum se prevede în propunerea de modificare a Regulamentului InvestEU¹².

În plus, proiectele care participă direct la un PIIEC aprobat pot suferi întârzieri atunci când statele membre aleg să finanțeze astfel de proiecte prin intermediul fondurilor de coeziune. Procedura de prezentare a cererilor de finanțare prin FEDR, în special organizarea cererilor de propuneri și primirea ofertelor, se derulează suplimentar procedurii de selecție pentru proiectele PIIEC (care presupune, la rândul ei, cereri de propuneri deschise), care este organizată la nivel național pentru selectarea beneficiarilor de ajutoare de stat în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) din TFUE. Se propune așadar ca statelor membre să li se permită, în conformitate cu normele privind ajutoarele de stat, să acorde sprijin din FEDR și FSE+ proiectelor care participă direct la un PIIEC aprobat de Comisie în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) din TFUE și al Comunicării C(2021) 8481.

Pe lângă noile posibilități aduse de modificările legislative, **Comisia îndeamnă insistent statele membre și regiunile** ca, atunci când realizează reprogramarea cu ocazia evaluării intermediare:

- **să majoreze sprijinul alocat pentru STEP**, pe lângă fondurile de coeziune în cuantum de 6 miliarde EUR deja redirecționate către investiții în sectoarele și tehnologiile strategice ale Europei;
- **să fie mai selective atunci când acordă ajutoare întreprinderilor**. Atunci când distribuția finanțării IMM-urilor este prea dispersată, impactul ei se poate dilua. O mai mare selectivitate favorizează o mai bună sprijinire a modernizării și diversificării economiilor regionale, de exemplu prin corelarea sprijinului pentru IMM-uri în sectoarele industriale promițătoare cu investiții în C&I, prin adoptarea tehnologiilor digitale, prin consolidarea clusterelor locale și a secțiunilor locale ale lanțurilor valorice ale UE care promovează procesele circulare sau printr-o mai bună utilizare a achizițiilor publice inovatoare;
- **să pună accentul pe întreprinderile revoluționare și inovatoare**, astfel încât să favorizeze difuzarea inovării, a capacităților avansate de producție decarbonizată, a tehnologiilor curate și a utilizării IA, ajutând întreprinderile care contribuie la sectoarele și lanțurile valorice strategice ale Europei, cum ar fi inteligența artificială, tehnologia semiconductorilor și tehnologiile cuantice, materialele avansate, decarbonizarea, biotehnologia, apărarea sau tehnologiile spațiale. În acest scop ar trebui utilizate pe deplin oportunitățile de transfer bugetar și ar trebui sprijinite mărcile de excelență și mărcile STEP acordate de Consiliul European pentru Inovare, care selectează start-upuri și IMM-uri cu potențial ridicat în domeniile respective;

¹² COM(2025) 82 final.

- **să consolideze sprijinirea capacităților digitale**, cum ar fi IA, tehnologia de tip cloud și fabricile de baterii pentru vehicule electrice, astfel încât întreprinderile să poată avea acces la infrastructurile de servicii de vârf necesare pentru inovare și competitivitate;
- **să recunoască și să consolideze rolul întreprinderilor mari** în dezvoltarea regională, întrucât acestea orientează cercetarea, inovarea, cunoștințele și transferul de tehnologie către alte întreprinderi din lanțul lor valoric;
- **să ofere finanțare proiectelor strategice selectate în cadrul altor instrumente ale UE** care nu dispun de fonduri suficiente pentru a le finanța pe toate, dar care pot fi preluate de programele politicii de coeziune atunci când sunt suficient de mature pentru a asigura punerea în aplicare în cadrul de timp al politicii și atunci când sunt benefice pentru strategia industrială a țării și/sau regiunii respective. Un exemplu în acest sens este cel al proiectelor selectate în cadrul Fondului pentru inovare, al proiectelor importante de interes european comun (PIIEC) sau al proiectelor strategice propuse în baza Regulamentului privind materiile prime critice, a actului legislativ privind medicamentele critice și a Regulamentului privind industria „zero net”. Statele membre și regiunile ar trebui să depună eforturi pentru a simplifica și a accelera procedurile de finanțare în temeiul normelor de coeziune pentru proiectele de acest tip care au parcurs deja proceduri stricte de evaluare;
- să sprijine extinderea IMM-urilor inovatoare în **întreprinderi mici cu capitalizare medie**;
- să se asigure că investițiile finanțate din fondurile de coeziune **sporesc reziliența la schimbările climatice**, inclusiv în conformitate cu Strategia privind o uniune a pregătirii și cu conceptul de pregătire și securitate de la stadiul conceperii, care ar trebui integrat în toate politicile UE.

Apărare și securitate

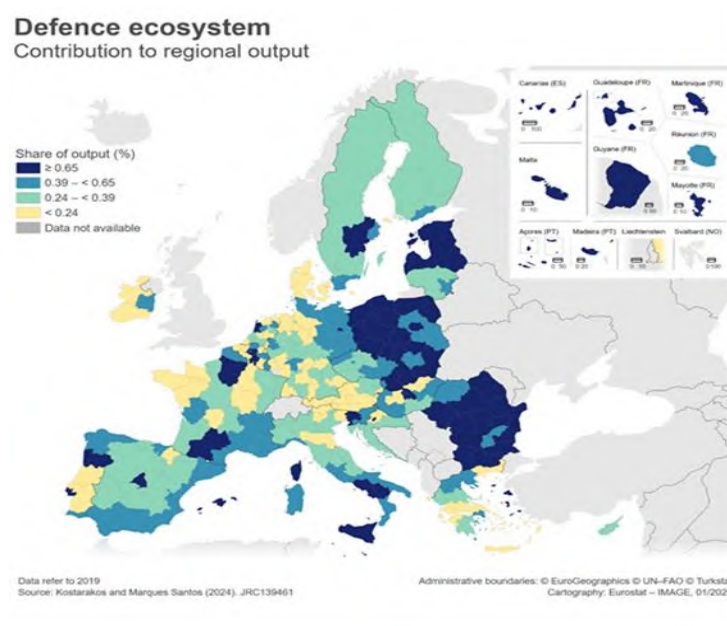
Noul mediu geopolitic reclamă punerea unui accent puternic pe reziliența economiilor noastre, pe pregătirea noastră și pe capacitățile noastre de apărare, precum și pe reducerea dependențelor noastre. Uniunea Europeană trebuie să ia în prezent decizii cruciale privind creșterea sprijinului acordat pentru dezvoltarea capacităților sale de apărare și pentru competitivitatea industriei de apărare a UE. În urma acestui efort, Uniunea va fi în măsură să abordeze urgența sprijinirii Ucrainei, asigurând în același timp securitatea continentului pe termen lung.

Comisia a propus Consiliului European un răspuns imediat – planul „ReArm Europe”¹³ – care ar putea ajunge la cel puțin 800 de miliarde EUR în următorii patru ani pentru investiții în domeniul apărării, în această sumă fiind cuprinse și cheltuielile finanțate prin alocarea SAFE în cuantum de 150 de miliarde EUR. Având la dispoziție toate aceste pârghii, bugetul Uniunii poate contribui și mai mult la acest efort colectiv. În acest sens, Comisia a anunțat că va prezenta propuneri menite să crească flexibilitatea instrumentelor existente ale UE, pentru a permite investiții mai mari în domeniul apărării.

¹³

Cartea albă privind viitorul apărării europene 2030, JOIN(2025) 120 final.

Politica de coeziune **finanțează deja investiții în domeniul securității și al apărării care contribuie la dezvoltarea regională**. Aceste investiții sprijină tehnologiile și infrastructura cu dublă utilizare, cu scopul de a spori mobilitatea militară, precum și industria de apărare în sens larg, prin finanțarea inovării în domeniul tehnologiilor militare, a consolidării capacităților de producție și a infrastructurii lanțurilor de aprovizionare, precum și prin proiecte de remediere a blocajelor în aprovizionarea cu energie și proiecte privind infrastructura de aprovizionare cu energie¹⁴. Industriile de apărare creează adesea ecosisteme industriale și de cercetare și dezvoltare care aduc beneficii regiunilor și comunităților europene. Deosebit de relevantă este orientarea teritorială a politicii, menită să promoveze sinergiile regionale și corelarea cu punctele forte locale, răspunzând unui ecosistem european de apărare foarte eterogen.

Autoritățile naționale, regionale și locale pot **utiliza în mod voluntar evaluarea intermediară a politicii de coeziune pentru a alocă fonduri din cadrul programelor lor actuale** către prioritățile emergente, inclusiv către consolidarea capacităților de apărare. În conformitate cu concluziile Consiliului European din 6 martie 2025, pentru a oferi posibilități și stimulente suplimentare statelor membre care doresc să investească în capacitățile lor de apărare în conformitate cu obiectivele politicii de coeziune, **Comisia propune crearea a două noi obiective specifice** în cadrul domeniului de aplicare existent al sprijinului acordat prin Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și prin Fondul de coeziune. Aceste obiective specifice sunt de ajutor și pentru regiunile frontaliere estice.

- Primul obiectiv nou le permite statelor membre să **reprogrameze** voluntar, în cadrul obiectivului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică” al programelor lor pentru perioada 2021-2027, **sume destinate consolidării capacităților de producție în întreprinderile din sectorul apărării, fără restricții geografice sau legate de mărimea întreprinderii**, asigurând în același timp

¹⁴ Fondurile de coeziune contribuie și la securitatea internă a UE, printr-o gamă largă de investiții, promovând astfel o abordare cuprinzătoare și integrată a securității și a pregătirii.

respectarea deplină a normelor privind ajutoarele de stat, care rămân aplicabile. Vor fi astfel consolidate capacitățile generale de apărare și de pregătire ale Europei, în conformitate cu obiectivele generale ale politicii de coeziune privind reducerea disparităților economice, teritoriale și sociale pe tot cuprinsul UE.

- Al doilea obiectiv specific nou legat de apărare contribuie la **construirea unei infrastructuri reziliente de apărare sau cu dublă utilizare pentru a promova mobilitatea militară în Uniune.**

Având în vedere apelul Consiliului European de a accelera mobilizarea finanțării pentru investiții în apărarea Uniunii, **Comisia propune ca investițiile din cadrul acestei priorități care sunt sprijinite printr-o realocare să beneficieze de o prefinanțare de 30 % în 2026 și de o rată de cofinanțare din partea UE de 100 %.**

Competențele potrivite sunt esențiale pentru o capacitate de apărare eficace. Uniunea competențelor prezintă acțiuni menite să elimine lacunele în materie de competențe și lipsa de personal calificat din Europa; în mod special, Pactul pentru competențe a instituit un parteneriat la scară largă privind ecosistemul apărării¹⁵. Cu ajutorul previziunilor în materie de competențe, acesta sprijină anticiparea colectivă a lacunelor în materie de competențe cu care se va confrunta Europa, ținând seama de nevoile în materie de competențe ale industriei și de previziunile demografice privind competențele pentru următorii cinci până la zece ani. Scopul său este de a actualiza programele de perfecționare și recalificare pentru a le spori atractivitatea prin îmbunătățirea nivelului de implicare, de dezvoltare și de reținere a persoanelor calificate. În acest context, FSE+ va facilita, de asemenea, dezvoltarea competențelor în industria de apărare, oferind flexibilități suplimentare pentru punerea în aplicare, **odată cu adăugarea unei a treia priorități noi la Regulamentul FSE+, astfel cum se prezintă într-o propunere legislativă separată.** FSE+ trebuie să mobilizeze toate instrumentele disponibile în acest sens, inclusiv sprijinul acordat educației și formării profesionale (EFP) și învățării pe tot parcursul vieții.

În plus, Comisia va propune, într-o viitoare propunere legislativă, modificarea Regulamentului STEP și a legislației conexe care vizează mai multe programe ale UE, pentru a adăuga un al patrulea sector STEP, destinat apărării, care ar putea fi sprijinit prin instrumentele existente ale UE, în special prin programele Orizont Europa și Europa digitală.

În fine, statele membre sunt, de asemenea, încurajate **să utilizeze posibilitatea prevăzută în cadrul juridic actual de a transfera în mod voluntar resursele care le sunt alocate în cadrul gestiunii partajate către programe gestionate direct cu obiective în materie de apărare și de securitate.** În acest context, transferurile către pachetul financiar pentru mobilitate militară al Mecanismului pentru interconectarea Europei (MIE) ar urma să asigure intervenții coordonate de-a lungul coridoarelor de mobilitate militară evidențiate în Cartea albă pentru apărare. Regulamentul MIE va fi modificat pentru a reflecta aceleași rate de prefinanțare și cofinanțare avantajoase.

¹⁵ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/aerospace-and-defence_en

Locuințe la prețuri accesibile

Locuința nu este doar o necesitate de bază – este un drept fundamental. În Orientările sale politice pentru perioada 2024-2029, președinta von der Leyen a subliniat că „*trebuie să abordăm urgent criza locuințelor cu care se confruntă milioane de familii și de tineri*”, menționând că există un deficit important și care se accentuează de investiții în locuințe sociale și în locuințe la prețuri accesibile. Acest lucru este esențial pentru sprijinirea cetățenilor și pentru consolidarea societăților noastre și a modelului nostru social, promovând în același timp competitivitatea Europei și protejându-ne democrația.

De la sfârșitul crizei financiare, cererea de locuințe a luat amploare, în timp ce oferta de locuințe noi și renovate nu a crescut într-un ritm similar. Acest lucru a dus la creșteri semnificative atât ale prețurilor locuințelor, cât și ale chiriilor în general, dar într-un mod mai acut în unele regiuni și orașe. În același timp, salariile nu au crescut la fel de mult cât a crescut costul locuințelor. Această evoluție inegală a creat un decalaj tot mai mare între disponibilitatea locuințelor la prețuri accesibile și nevoile populației¹⁶.

Deși gravitatea problemei variază de la o țară la alta și de la o regiune la alta, impactul său este larg răspândit. Costurile mari ale locuințelor obligă multe gospodării să aloce pentru chirie sau ipotecă o parte disproporționată din veniturile lor, rămânând mai puțin pentru alte necesități, cum ar fi alimentele, asistența medicală și educația – cu riscul de a se confrunta cu sărăcia. În 2023, una din trei gospodării expuse riscului de sărăcie cheltuia pentru locuință cel puțin 40 % din venitul disponibil al gospodăriei. În plus, acțiunile concertate menite să creeze locuințe mai accesibile și mai sustenabile vor aduce beneficii inclusiv persoanelor care se confruntă cu situația gravă a sărăciei energetice. În 2023, 10,6 % dintre europeni nu au reușit să își încălzească locuințele în mod corespunzător. În același timp, oamenii au nevoie de locuințe reziliente la schimbările climatice.

Insuficiența locuințelor la prețuri accesibile creează dificultăți severe pentru un număr tot mai mare de gospodării, dar se răsfrânge și asupra competitivității. Astfel, întreprinderile europene din unele zone încep să întâmpine probleme legate de atragerea lucrătorilor, deoarece costul locuințelor și al vieții în zonele respective este disproporționat de mare în comparație cu veniturile.

De asemenea, în anumite orașe prețurile mari creează presiune asupra serviciilor publice din cauza dificultăților de a atrage lucrători publici esențiali (profesori, asistenți medicali, polițiști etc.). Lipsa locuințelor la prețuri accesibile ar putea genera efecte sociale mai ample, cum ar fi împiedicarea cuplurilor tinere să se așeze la casa lor și să își întemeieze o familie sau riscul ca potențialii studenți care nu dispun de cazare la prețuri accesibile să nu poată alege parcursuri profesionale alternative. Pentru a ajuta statele membre să remedieze aceste probleme, orientările politice au propus o abordare coordonată, care urmează să fie stabilită într-un „**plan european privind locuințele la prețuri accesibile**”. În ianuarie 2025, Parlamentul European a înființat o Comisie specială pentru criza locuințelor din Uniunea Europeană, cu obiectivul de a examina cauzele profunde ale crizei locuințelor și de a prezenta recomandări de politică privind soluțiile care ar putea fi dezvoltate la nivelul UE. Aceste recomandări vor fi luate în considerare la prezentarea planului european privind locuințele la prețuri accesibile.

¹⁶ https://unece.org/sites/default/files/2025-02/ECE-HBP-225_Housing%20Affordability_E_web.pdf.

Ca parte a acestei inițiative cu caracter general, Comisia s-a angajat **să le ofere statelor membre posibilitatea de a dubla investițiile planificate în cadrul politicii de coeziune pentru locuințele la prețuri accesibile**. Politica de coeziune contribuie deja la îmbunătățirea sectorului locuințelor din UE prin alocarea a 7,5 miliarde EUR în perioada de programare 2021-2027, destinate în special clădirilor eficiente din punct de vedere energetic și al utilizării resurselor și locuințelor sociale, iar peste jumătate din alocare este deja atribuită unor proiecte. Având în vedere amploarea și caracterul imperios al nevoilor, precum și gradul ridicat de utilizare a sprijinului de către statele membre până în prezent, **efortul de dublare a sprijinului acordat pentru locuințe accesibile prin politica de coeziune trebuie să înceapă cu evaluarea intermediară**

În consecință, **Comisia propune modificări legislative menite să contracareze deficitul tot mai mare de investiții prin extinderea posibilităților statelor membre de a reprograma, în cadrul programelor pentru perioada 2021-2027, sume destinate sprijinirii investițiilor care promovează accesul la locuințe accesibile ca preț**. Investițiile din cadrul noului Bauhaus european ar trebui să valorifice cât mai mult posibil aceste noi posibilități.

Obiectivele specifice suplimentare corespunzătoare locuințelor accesibile vor fi incluse în cadrul a trei obiective de politică, oferind astfel flexibilitate statelor membre și regiunilor în funcție de structurile lor de programare și de obiectul principal al intervențiilor în domeniul locuințelor.

Pentru a le oferi statelor membre o motivație adecvată de a majora finanțarea locuințelor la prețuri accesibile în cadrul alocărilor disponibile din fondurile de coeziune, **Comisia propune ca investițiile realocate către acest domeniu prioritar să beneficieze de o prefinanțare de 30 % în 2026 și de o rată mai mare de cofinanțare din partea UE, și anume 100 %**.

Totodată, serviciile Comisiei au pregătit, împreună cu Banca Europeană de Investiții (BEI), un model de instrument financiar care combină finanțarea în cadrul politicii de coeziune cu resurse din partea BEI și a altor instituții financiare internaționale, precum și a băncilor comerciale și de promovare naționale, pentru a sprijini investițiile în locuințe accesibile. Acest model de instrument financiar poate spori substanțial impactul resurselor politicii de coeziune asupra ofertei de locuințe la prețuri accesibile prin mobilizarea finanțării private și concesionale, oferindu-le autorităților naționale și regionale un stimulente suplimentar pentru a contribui la obiectivul privind dublarea contribuției politicii de coeziune destinată locuințelor accesibile în perioada de programare 2021-2027.

În rezumat, **Comisia îndeamnă insistent statele membre și regiunile ca, atunci când realizează reprogramarea cu ocazia evaluării intermediare:**

- **să dubleze finanțarea alocată în cadrul programelor pentru locuințe la prețuri accesibile în ciclul 2021-2027;**
- **să mobilizeze această finanțare prin instrumente financiare, inclusiv prin viitoarea platformă paneuropeană de investiții în locuințe sustenabile și la prețuri accesibile;**
- **să accelereze și să raționalizeze normele de autorizare și de planificare de la nivel local și urban pentru a accelera implementarea și a asigura faptul că investițiile pot să producă rezultate într-un ritm rapid, ceea ce va conduce apoi la beneficii durabile pe termen lung, de exemplu pentru chiriașii cu venituri mici și pentru persoanele care**

cumpără pentru prima dată o locuință sau în ceea ce privește locurile de cazare pentru studenți;

- **să sprijine proiectele de locuințe care sunt în concordanță cu inițiativa „Noul Bauhaus european”.**

Reziliența în domeniul apei

Apa este o resursă vitală pentru securitatea sistemului nostru alimentar, energetic și economic, însă atât la nivelul UE, cât și la nivel mondial resursele de apă sunt supuse unor presiuni tot mai mari ca urmare a poluării, a declinului biodiversității și a schimbărilor climatice, care afectează deja resursele de apă.

Protejarea și refacerea ecosistemelor acvatice și marine sunt esențiale pentru a asigura apă de calitate și în cantitatea necesare. Ecosistemele acvatice sănătoase, infrastructura verde, albastră și cea pentru apele gri, precum și sistemele de gestionare a apei sunt infrastructuri critice și extrem de importante inclusiv pentru competitivitatea, calitatea vieții, securitatea și capacitățile noastre de apărare, la fel ca infrastructura energetică. Sistemele noastre de alimentare cu apă se confruntă cu riscuri ca urmare a inundațiilor și secetelor tot mai frecvente și mai severe, precum și ca urmare a atacurilor rău-intenționate, inclusiv a celor cibernetice. Lipsa unei infrastructuri eficiente și reziliența insuficientă în domeniul apei pot submina securitatea alimentară și producția de alimente în UE. Uniunea trebuie să protejeze aceste ecosisteme și infrastructuri prin extinderea investițiilor și trebuie să privească alimentarea cu apă și infrastructura aferentă prin prisma asigurării accesului la apă și a aprovizionării cu apă a cetățenilor și a societăților noastre în toate circumstanțele.

UE a instituit un cadru juridic solid pentru gestionarea durabilă și sigură a apelor, dar este esențial să se realizeze progrese suplimentare în materie de punere în aplicare și există o nevoie urgentă de acțiuni mai hotărâte. Reziliența în domeniul apei necesită trecerea de la un mod reactiv de gestionare a crizelor la o gestionare proactivă, bazată pe riscuri, precum și creșterea nivelului de pregătire.

În perioada 2021-2027, sunt prevăzute investiții de aproape 13 miliarde EUR în servicii legate de utilizarea apei și în îmbunătățirea colectării și a epurării apelor uzate în cadrul programelor politicii de coeziune. Sunt însă necesare eforturi suplimentare din partea sectorului public și a celui privat pentru a asigura progrese suficiente.

Prin urmare, pentru a sublinia în mod corespunzător importanța rezilienței în domeniul apei și orientarea investițiilor către acesta, **Comisia propune includerea unui obiectiv specific legat de promovarea accesului sigur la apă, a gestionării durabile a apelor și a rezilienței în domeniul apei.**

Pentru a le oferi statelor membre o motivație adecvată de a majora finanțarea rezilienței în domeniul apei în cadrul alocărilor disponibile din fondurile de coeziune, **Comisia propune ca prefinanțarea investițiilor din cadrul acestei priorități care sunt sprijinite printr-o realocare să fie majorată la 30 % în 2026, iar investițiile respective să beneficieze de o rată mai mare de cofinanțare din partea UE, și anume 100 %.**

În plus, **Comisia îndeamnă insistent statele membre și regiunile** ca, atunci când realizează reprogramarea cu ocazia evaluării intermediare:

- **să construiască o societate rezilientă în domeniul apei** printr-o mai bună reface a corpurilor de apă, prin implementarea unor soluții bazate pe natură care să scadă riscul de inundații și să amplifice capacitatea ecosistemelor de a stoca apă, prin îmbunătățirea controlului captărilor de apă și prin creșterea eficienței utilizării apei, prin digitalizarea sporită a infrastructurii de apă și a reutilizării apei, prin atenuarea efectelor secetei și deșertificării, precum și a riscurilor de securitate (cibernetică), prin reducerea poluării – inclusiv prin asigurarea conformității cu *acquis*-ul UE în domeniul apei, cum ar fi Directiva privind epurarea apelor uzate urbane.

Tranziția energetică

Un alt domeniu în care investițiile politicii de coeziune contribuie la prioritățile UE este cel al politicilor climatice și al tranziției climatice, în care politica investește peste 110 miliarde EUR.

În cadrul Busolei pentru competitivitate, al Pactului pentru o industrie curată și al Planului de acțiune privind energia la prețuri accesibile, Comisia a prezentat o cale concretă prin care Europa să își recâștige competitivitatea și să își asigure o prosperitate durabilă, având drept vectori de creștere decarbonizarea și circularitatea.

Fondurile de coeziune pot sprijini deja investițiile în obiectivele climatice, însă eforturile ar trebui accelerate și mai mult pentru a se asigura faptul că decarbonizarea devine un motor de creștere pentru industriile europene și pentru prosperitatea europenilor. Având în vedere nevoile semnificative de investiții ale tranziției curate, statele membre trebuie să investească în continuare în această tranziție, în conformitate cu obiectivele existente privind cheltuielile legate de climă.

Se acordă un sprijin considerabil proiectelor din domeniul eficienței energetice, al energiei din surse regenerabile, al infrastructurii de transport urban și al investițiilor feroviare care vor contribui în mod direct la reducerea emisiilor în UE. De exemplu, politica de coeziune investește în eficiența energetică 24 de miliarde EUR, din care o cotă considerabilă în sectorul locuințelor.

Investițiile în surse de energie curate și la prețuri accesibile și investițiile în utilizarea mai eficientă a energiei sunt esențiale pentru tranziția către o economie decarbonizată și pentru capacitatea Europei de a concura la nivel mondial, deoarece prețul energiei are o pondere mare în cadrul costurilor industriale. Programele pentru perioada 2021-2027 planifică deja investiții de peste 15 miliarde EUR.

În același spirit și pentru a accelera decarbonizarea industriei, care este necesară pentru atingerea obiectivelor climatice ale UE, **Comisia propune extinderea domeniului de aplicare al sprijinului din partea FEDR la proiectele de decarbonizare**. Acest lucru este deosebit de important pentru **proiectele selectate în cadrul Fondului pentru inovare instituit prin schema de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS) care au primit o „marcă de suveranitate”**.

Pentru a sublinia în mod corespunzător importanța și orientarea investițiilor în consolidarea securității energetice, în accelerarea tranziției energetice și în stimularea mobilității curate, **Comisia propune includerea unui obiectiv specific referitor la promovarea liniilor de interconexiune și a infrastructurii de transport aferente, precum și la instalarea infrastructurii de reîncărcare**, cu ajutorul resurselor FEDR și ale Fondului de coeziune.

Comisia propune ca prefinanțarea investițiilor din cadrul acestei priorități care sunt sprijinite printr-o realocare să fie majorată la 30 % în 2026, iar investițiile respective să beneficieze de o rată mai mare de cofinanțare din partea UE, și anume 100 %.

Acest efort de creștere a investițiilor le va permite sectoarelor energointensive să aibă acces la surse de energie mai stabile și mai diverse pe o piață internă a energiei mai puțin fragmentată, ceea ce le va consolida durabilitatea și competitivitatea. În plus, extinderea sprijinului FEDR pentru proiectele de decarbonizare le va permite industriilor energointensive să acorde prioritate inovațiilor cu impact ridicat aliniate la obiectivele climatice ale UE. În ceea ce privește infrastructura de reîncărcare, sprijinul va completa Mecanismul destinat infrastructurii pentru combustibili alternativi instituit în cadrul Mecanismului pentru interconectarea Europei.

Comisia îndeamnă insistent statele membre și regiunile ca, atunci când realizează reprogramarea cu ocazia evaluării intermediare:

- **să intensifice sprijinul pentru tehnologiile curate și tranziția către o energie curată, pentru a accelera introducerea energiei curate și a producției curate.** O componentă-cheie în acest sens constă în modernizarea rețelelor electrice, a liniilor de interconexiune și a instalațiilor de stocare a energiei pentru a asigura o uniune energetică reală, precum și în răspândirea punctelor de reîncărcare a vehiculelor electrice, care reprezintă o prioritate importantă în conformitate cu Planul de acțiune industrială pentru sectorul autovehiculelor. Politica de coeziune alocă tehnologiilor curate aproape 9 miliarde EUR în cadrul programelor din perioada 2021-2027, mai mult de o treime din această sumă fiind deja contractată pentru proiecte;
- **să sprijine decarbonizarea** proceselor de producție și a produselor, **în special pentru regiunile cu industrii energointensive**, prin sprijinirea tranziției industriale cu ajutorul diferitelor instrumente de coeziune, inclusiv al Fondului pentru o tranziție justă. Acest lucru este valabil în special în sectoarele vizate de EU ETS, dar și în sectoare care trec prin transformări industriale semnificative, cum este cel al autovehiculelor;
- **să consolideze investițiile în pregătirea pentru dezastre legate de climă**, în adaptarea la acestea și în atenuarea acestora, inclusiv pe baza propunerii RESTORE și a principiului de a „reconstrui mai bine”;
- **să contribuie la Pactul pentru o industrie curată**, de exemplu promovând dezvoltarea piețelor-lider din UE, redirecționând resurse către diminuarea riscurilor și accelerând adoptarea producției de hidrogen în UE, precum și **la Planul de acțiune privind energia la prețuri accesibile**, oferind sprijin pentru realizarea de comunități energetice și pentru modernizarea rețelelor electrice și a liniilor de interconexiune din UE, sprijinind dezvoltarea construcțiilor modulare sau a măsurilor de eficientizare energetică a locuințelor, a întreprinderilor și a infrastructurii publice, deoarece scăderea cererii de energie contribuie în mod esențial la accesibilizarea prețului locuințelor și la competitivitatea industrială;
- **să consolideze sprijinului pentru acțiuni energetice colective și orientate către cetățeni**, cum ar fi crearea de comunități energetice, prin creșterea capacităților administrative de a oferi consiliere tehnică și financiară.

Regiunile frontaliere estice

Regiunile frontaliere estice ale Uniunii Europene – care se învecinează cu **Rusia, cu Belarus și cu Ucraina** – se confruntă cu dubla provocare de a-și consolida securitatea și, în același timp, de a-și revitaliza economiile care au fost afectate ca o consecință directă sau indirectă a războiului de agresiune purtat de Rusia împotriva Ucrainei.

Odată cu evaluarea intermediară, resursele alocate programelor în cauză în baza politicii de coeziune pot fi realocate pentru a spori investițiile în apărare și competitivitatea economiei în general, cu scopul de a stimula redresarea acestora.

Pentru a consolida stimulentele necesare unei concentrări la începutul perioadei a investițiilor în aceste regiuni, **Comisia propune ca programele destinate regiunilor de la frontierele estice ale Uniunii să beneficieze de:**

- o rată de cofinanțare de 100 %;
- o prefinanțare suplimentară de 9,5 % din alocarea totală a programului în 2026
- și o rată de prefinanțare de 30 % în 2026 pentru cuantumurile realocate către noile priorități ale evaluării intermediare (STEP, apărare, locuințe, reziliența în domeniul apei și tranziția energetică).

Aceste stimulente se aplică numai în cazul în care realocarea către aceste noi priorități se ridică la cel puțin 15 % din alocarea totală a programului. Nu se aplică în cazul programelor naționale ale statelor membre care au atât programe naționale, cât și programe regionale.

Promovarea prosperității și a dreptului de a rămâne în toate teritoriile, cu politici adaptate pentru fiecare loc

Mediul socioeconomic și geopolitic în continuă schimbare creează efecte foarte asimetrice asupra statelor membre și a regiunilor, în funcție de specializarea lor economică, de situația lor geografică și de structura lor demografică.

Multe regiuni din Europa se confruntă cu provocări legate de **stagnare sau de un declin al creșterii** și al prosperității, care afectează calitatea serviciilor locale și oportunitățile de care se bucură cetățenii. Comisia și statele membre ar trebui să depună eforturi pentru ca toți cetățenii să aibă în mod real **dreptul de a rămâne** în locul pe care îl numesc „acasă”, asigurând disponibilitatea unor locuri de muncă de calitate și accesul la servicii publice de bază, cum ar fi educația și sănătatea. Acest lucru este deosebit de important în **teritoriile neurbane** (zonele rurale, interioare și îndepărtate) și în zonele identificate ca aflându-se într-o capcană a dezvoltării talentelor¹⁷. În acest sens, o complementaritate mai puternică între programele politicii de coeziune și inițiativa LEADER din cadrul PAC, precum și derularea unor acțiuni de promovare a turismului durabil ar ajuta comunitățile locale să găsească soluții la nivel local, astfel cum s-a subliniat și în recenta viziune pentru agricultură și sectorul alimentară. Acțiunile ar urma să creeze facilități în sectoare diferite de cel al agriculturii și al pescuitului, având scopul de a promova alte oportunități economice și de afaceri și gestionând totodată fluxurile de migrație și contracarând depopularea.

¹⁷ Astfel cum au fost identificate în Comunicarea privind valorificarea talentelor în regiunile Europei https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2023/harnessing-talent-in-europe-s-regions_en.

Zonele urbane se confruntă cu propriile provocări legate de locuințele la prețuri accesibile, de integrarea socială, de congestiunea traficului și de poluare. Din suma totală alocată politicii de coeziune, 24 de miliarde EUR sunt investite în **dezvoltarea urbană**, orașele aflându-se în avangarda eforturilor de decarbonizare. Rolul orașelor și legăturile dintre zonele urbane și cele rurale ar trebui valorificate mai mult, pentru a se încuraja o dezvoltare regională echilibrată, iar **Comisia va prezenta o agendă ambițioasă pentru orașe** în cursul acestui an.

Recunoscând rolul important al orașelor în realizarea obiectivelor UE, în rezolvarea problemelor locale și în consolidarea legăturilor dintre zonele urbane și cele rurale pentru a încuraja o dezvoltare regională echilibrată, **Comisia propune consolidarea Inițiativei europene privind dezvoltarea urbană prin introducerea posibilității de a transfera resurse din FEDR către această inițiativă.** Aceste sume ar urma să sprijine acțiuni în beneficiul statelor membre care inițiază transferul. **De asemenea, Comisia propune instituirea unei mărci de excelență pentru Inițiativa europeană privind dezvoltarea urbană,** făcând astfel posibilă acordarea de sprijin prin programele politicii de coeziune pentru proiectele EUI care au fost selectate, dar nu au putut primi finanțare din cauza resurselor insuficiente. În plus, statele membre ar avea **posibilitatea de a transfera resurse FEDR din programele lor,** din cadrul obiectivului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”, **către instrumentul de investiții interregionale pentru inovare,** având astfel mai multă flexibilitate în utilizarea resurselor.

Insulele și regiunile ultraperiferice se confruntă cu provocări specifice legate de costurile mai mari ale materiilor prime și ale energiei, în special după începerea războiului din Ucraina, pe lângă constrângerile inerente care decurg din izolarea fizică și din distanța mare față de continent și care afectează piața forței de muncă, transporturile și mobilitatea, accesul la materii prime, precum și aprovizionarea cu energie. Această izolare geografică îngreunează puternic și tranziția curată a teritoriilor respective către o economie neutră din punct de vedere climatic. În plus, locurile de muncă sezoniere generate de turism maschează adesea lipsa unor oportunități atractive de angajare pentru populația locală. În fine, o serie de insule și regiuni ultraperiferice au suferit dezastre naturale extreme, care reclamă investiții semnificative nu numai în redresarea post-dezastru, ci și în adaptarea la schimbările climatice și reziliența la acestea. Pentru a sprijini insulele și regiunile ultraperiferice în soluționarea acestor probleme multidimensionale, Comisia va lansa o consultare privind elaborarea unei strategii pentru insule și actualizarea strategiei pentru regiunile ultraperiferice.

În consecință, **Comisia îndeamnă insistent statele membre și regiunile** ca, atunci când realizează reprogramarea cu ocazia evaluării intermediare:

- **să întărească rolul orașelor în realizarea a numeroase obiective ale UE,** de exemplu prin transferul de fonduri cu scopul de a consolida Inițiativa europeană privind dezvoltarea urbană sau prin alocarea de resurse suplimentare orașelor. În paralel, Comisia va căuta să încurajeze o dezbatere amplă, în contextul Agendei urbane, cu privire la modul în care orașele pot contribui la prioritățile UE;
- **să își materializeze angajamentele de a contribui la noul Bauhaus european (NBE),** care a fost realizat doar parțial până în prezent. Toate statele membre s-au angajat să contribuie la realizarea NBE prin programele pentru perioada 2021-2027, iar 18 state membre au integrat principiul NBE în criteriile de selecție și în cererile de proiecte. Valorile NBE însoțesc în mod firesc sprijinul pentru locuințe la prețuri accesibile și pentru dezvoltarea urbană durabilă, inclusiv în ceea ce privește

reamenajarea centrelor orașelor, renovarea patrimoniului cultural și îmbunătățirea infrastructurii verzi.

3. Administrații mai puternice cu norme mai simple, mai flexibile și mai eficiente

Pentru ca politica de coeziune să sprijine realizarea obiectivelor, aceasta trebuie să valorifice atât capacitatea administrației publice, cât și pe cea a sectorului privat de a pune în aplicare politicile și investițiile pe care le pot mobiliza fondurile politicii de coeziune. În acest scop sunt necesare acțiuni de consolidare a capacității administrative a actorilor implicați în implementarea politicilor în sens larg, nu doar în ceea ce privește implementarea politicii de coeziune; în același timp, reducerea sarcinii administrative prin simplificare poate accelera și facilita utilizarea fondurilor de coeziune.

Reforme și capacitate administrativă

Experiența arată că una dintre condițiile prealabile pentru utilizarea eficientă și eficientă a fondurilor UE este capacitatea administrațiilor publice de a gestiona aceste resurse. S-au realizat multe progrese în ceea ce privește consolidarea și modernizarea administrațiilor care gestionează fondurile, fie prin asistența tehnică a programelor de coeziune, a MRR și a altor inițiative ale Comisiei, fie prin programe specifice.

În prezent, în 15 state membre sunt în curs de aplicare sau finalizate foi de parcurs cu planuri de acțiune specifice pentru îmbunătățirea capacității administrative a întregului ecosistem al politicii de coeziune, în special de către administrațiile care au întâmpinat de-a lungul timpului dificultăți legate de capacitatea lor de a utiliza finanțarea UE. „Foile de parcurs pentru consolidarea capacității administrative” sunt documente strategice care includ o analiză a nevoilor și a provocărilor, măsurile de abordare a acestora și actorii responsabili, prin care se urmărește obținerea unei abordări mai strategice a utilizării resurselor pentru asistența tehnică și consolidarea capacităților. Evaluarea intermediară reprezintă o oportunitate de examinare a progreselor înregistrate în punerea în aplicare a acestor strategii, de asumare a unui angajament clar privind accelerarea acestui proces și de instituire a unor măsuri de însoțire adecvate prin intermediul asistenței tehnice, inclusiv prin intermediul instrumentului de sprijin tehnic.

Pentru a ajuta administrațiile publice să își îmbunătățească atât capacitățile, cât și eficacitatea, **propunerea Comisiei clarifică faptul că vor fi eligibile și costurile legate de acțiunile pregătitoare pentru reforme, inclusiv pentru reformele de sine stătătoare** (adică neînsoțite de investiții).

Accelerarea investițiilor prin simplificare și flexibilitate

În același timp, Comisia este conștientă de faptul că, pentru a oferi un sprijin mai suplă și mai bine direcționat, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a simplifica arhitectura de reglementare.

Simplificarea și atenuarea sarcinii administrative pentru beneficiari și, cel mai important, pentru operatorii economici, cum ar fi IMM-urile, reprezintă priorități esențiale ale Comisiei. Astfel cum s-a anticipat în Busola pentru competitivitate, Comisia va depune un efort de simplificare fără precedent, inclusiv în cadrul politicii de coeziune.

Împreună cu prezenta comunicare, **Comisia prezintă**, prin intermediul propunerii legislative, **o serie de măsuri de simplificare și de flexibilitate** în următoarele domenii:

- **asigurarea posibilității de a realoca fără probleme resursele către prioritățile UE**, prin relaxarea normelor actuale, care impun ca o parte semnificativă a alocațiilor să vizeze anumite domenii de interes. Comisia propune introducerea unei **mai mari flexibilități la nivelul cerințelor privind concentrarea tematică în ceea ce privește alocațiile pentru noile priorități**¹⁸, precum și în ceea ce privește calcularea contribuțiilor la acțiunile climatice în cadrul FEDR și al Fondului de coeziune (respectând în același timp cerințele generale);
- pentru asigurarea unui cadru de finalizare a investițiilor nou introduse și de solicitare și rambursare a plăților care este adecvat scopului și nu descurajează mai buna direcționare și modernizarea politicii, **Comisia propune să se prevadă o prefinanțare unică de 5 % pentru toate programele care realocă cel puțin 15 % din alocațiile programelor lor în cadrul evaluării intermediare pentru investiții legate de STEP, de apărare, de locuințe la prețuri accesibile, de reziliența în domeniul și de tranziția energetică; precum și amânarea cu un an a datei finale de eligibilitate a politicii de coeziune pentru aceste programe**¹⁹;
- pentru a înlesni punerea în aplicare a **Fondului pentru o tranziție justă, sunt eliminate restricțiile privind modificarea și funcționarea programelor sale**:
 - **mecanismul „mărcii de excelență”** se va aplica și pentru FTJ, facilitând o **procedură simplificată de selecție** a proiectelor selectate în cadrul altor instrumente ale UE, care nu dispun de o finanțare suficientă;
 - **Comisia se aliniază la posibilitățile de sprijinire a proiectelor prin intermediul Fondului pentru inovare**, permițând investiții legate de producția, prelucrarea, transportul, distribuția, depozitarea sau arderea combustibililor fosili, **cu condiția ca proiectelor respective să li se atribuie „marca de suveranitate”** în cadrul Fondului pentru inovare;
 - **vor putea fi modificate țintele asociate indicatorilor** din planurile pentru o tranziție justă pe parcursul întregii perioade de punere în aplicare, menținându-se în același timp angajamentul privind neutralitatea climatică și eliminarea treptată a combustibililor fosili.

Pe lângă măsurile legislative de simplificare menționate mai sus, **Comisia îndeamnă insistent statele membre și regiunile** ca, atunci când realizează reprogramarea cu ocazia evaluării intermediare:

- **să faciliteze utilizarea de mecanisme bazate pe performanță**, cum ar fi normele privind opțiunile simplificate în materie de costuri (OSC) și finanțarea nelegată de costuri (FNLC);

¹⁸ Având în vedere investițiile semnificative necesare pentru atingerea obiectivelor în materie de decarbonizare și de competitivitate, statele membre trebuie să investească în continuare în proiecte care să contribuie în mod direct la tranziția climatică și energetică, în conformitate cu cerințele de la articolul 6 din Regulamentul (UE) 2021/1060, care vor continua să se aplice pentru a menține nivelul investițiilor legate de climă.

¹⁹ În cazul regiunilor frontaliere estice, stimulentele indicate în secțiunea specifică a prezentei comunicări continuă să se aplice și nu se cumulează cu cele indicate la prezentul paragraf.

- să identifice, până în iunie 2025, proiectele din cadrul MRR care riscă să nu fie finalizate până în august 2026 și care ar putea fi luate în considerare pentru finanțare din FEDR/FC. Astfel, eventualele modificări ale programelor FEDR/FC/FTJ în cadrul evaluării intermediare – care vor fi prezentate de îndată ce propunerea legislativă care însoțește prezenta comunicare va fi adoptată de colegiitori – ar putea ține seama de proiectele respective. În cazul proiectelor care urmează să fie finanțate prin FEDR/FC/FTJ, este necesar ca statele membre să solicite o modificare conexasă a planurilor lor naționale de redresare și reziliență și să includă dispoziții care să garanteze că proiectele în cauză nu fac obiectul unei duble finanțări.

Atunci când pun în aplicare noile posibilități propuse în secțiunea 2 din prezenta comunicare în favoarea întreprinderilor, statele membre trebuie să garanteze respectarea normelor aplicabile ale Uniunii privind ajutoarele de stat și să se asigure că finanțarea este necesară pentru a răspunde nevoilor identificate și este limitată la minimumul necesar. În acest context, Comisia a lansat o consultare publică privind domeniul de aplicare al cadrului privind ajutoarele de stat în contextul Pactului pentru o industrie curată, care ar urma să extindă posibilitățile de a sprijini IMM-urile și întreprinderile din zonele asistate și, de asemenea, ar permite acordarea de ajutoare întreprinderilor mari din zonele neasistate, în anumite condiții.

4. Concluzii

În următorul CFM, menținerea statu-quoului nu reprezintă o opțiune. Următorul buget pe termen lung va trebui să abordeze complexitățile, deficiențele și rigiditățile existente în prezent și să maximizeze impactul fiecărui euro cheltuit, axându-se pe prioritățile și obiectivele UE pentru care acțiunea la nivelul Uniunii este necesară în cea mai mare măsură.

Cu toate acestea, CFM respectiv va începe să producă rezultate abia în 2028. Uniunea nu poate să aștepte. Ea trebuie să acționeze acum și să valorifice la maximum ciclul de finanțare actual. Întrucât principalul instrument de investiții al Uniunii este politica de coeziune, rezultă că **este esențial să nu se rateze ocazia de modernizare a politicii pe care o oferă evaluarea intermediară**, astfel încât politica respectivă să abordeze atât prioritățile existente, cât și pe cele noi, iar punerea ei în aplicare să ia avânt pentru a produce un impact mai puternic cât mai curând posibil.

Prezenta comunicare invită statele membre să își adapteze programele existente astfel încât să maximizeze contribuția investițiilor din cadrul politicii de coeziune la prioritățile politice ale Uniunii.

Cea mai mare parte a investițiilor sprijinite de politica de coeziune rămâne aliniată la noile priorități ale UE, fie că este vorba de necesitatea de a elimina decalajul în materie de inovare și de a consolida competitivitatea, de a spori sprijinul pentru decarbonizare și pentru o economie circulară sau de a finanța infrastructuri esențiale și tehnologii care contribuie la obiectivul zero emisii nete. **Dar se pot face chiar mai multe, astfel cum se explică în prezenta comunicare.**

În domeniul competitivității și inovării, al dublei tranziții verzi și digitale, al securității și autonomiei strategice – din care face parte și apărarea – sau în ceea ce privește furnizarea de politici mai bine adaptate, inclusiv de servicii publice esențiale către locuri mai îndepărtate,

politica poate fi mai selectivă, mai bine direcționată, cu o valoare adăugată europeană mai mare.

De asemenea, este **esențial să se consolideze în continuare principiile coeziunii pentru a obține un impact mai mare și o eficacitate sporită, prin norme simple și flexibile, urmând o abordare bazată pe realitatea fiecărei zone și aplicând politici adaptate.** În acest demers, este esențial să se pună în aplicare **principiul parteneriatului** cu autoritățile naționale, regionale și locale, regiunile și orașele având un rol important în acest sens.

Comunicarea este însoțită de o propunere legislativă care ar urma să facă deja posibilă modernizarea politicii de coeziune pentru programele actuale. Pentru a avea cel mai mare impact asupra eficacității și relevanței politicii de coeziune, având în vedere circumstanțele geopolitice actuale, **este necesar ca propunerile legislative să fie adoptate cât mai curând posibil de colegiitori.**

Comisia invită statele membre, regiunile și autoritățile de management, precum și Parlamentul European și Comitetul European al Regiunilor să se implice în mod constructiv în această discuție, iar statele membre și Parlamentul European să accelereze activitatea legislativă pentru a se asigura că principiul coeziunii și politica de coeziune continuă să rămână în centrul proiectului european.

Comisia va lua în considerare prezentarea, până în vară, a unor orientări privind **domeniul de aplicare pentru simplificarea raportării către Comisie și privind interpretarea dispozițiilor existente**, cu scopul de a reduce incertitudinea care ar putea descuraja investițiile sprijinite de fondurile de coeziune.

Statele membre și regiunile sunt invitate insistent să își prezinte modificările programelor în termen de două luni de la intrarea în vigoare a legislației revizuite. Comisia este pregătită să sprijine autoritățile naționale și regionale în ceea ce privește pregătirea modificărilor programului. Comisia va evalua modificările propuse și va colabora îndeaproape cu autoritățile pentru a se asigura că programele revizuite sunt adoptate în termen de două luni de la prezentarea modificărilor de către autoritățile naționale sau regionale. **Obiectivul este de a încheia procesul de reprogramare din cadrul evaluării intermediare cât mai curând posibil, și în orice caz până la sfârșitul anului 2025**, astfel încât statele membre, regiunile și autoritățile locale să poată începe derularea programelor ajustate începând din 2026 și în a doua jumătate a actualului ciclu CFM²⁰.

În plus, **Comisia încurajează statele membre să introducă o monitorizare comună a investițiilor-cheie** sprijinite de fondurile de coeziune la nivel național și regional, în strânsă coordonare cu Comisia. Monitorizarea ar urma să pună accentul pe domenii de interes importante, astfel încât să direcționeze mai bine și să accelereze punerea în aplicare și să asigure o realizare cât mai promptă. Acest demers ar trebui să nu fie complicat și va fi însoțit de o simplificare a transmiterii datelor și a raportării de către statele membre Comisiei, printr-o interconectare mai amplă a sistemelor de raportare financiară naționale și ale UE.

²⁰ Autoritatea de management va putea depune o cerere pentru întreaga prefinanțare suplimentară care decurge din aplicarea noii legislații de îndată ce Comisia va adopta programul modificat prin care sumele sunt realocate către noile priorități. Cuantumul prefinanțării solicitate în 2025 va fi calculat în raport cu țintele N+3 pentru 2025.

De asemenea, până în iulie 2025 Comisia va convoca un **dialog privind punerea în aplicare**²¹ cu părțile interesate, dedicat în mod specific politicii de coeziune. Acest dialog, care este un nou instrument, va contribui la evaluarea progreselor înregistrate în ceea ce privește implementarea politicii de coeziune prin recunoașterea realizărilor, identificarea celor mai bune practici și recunoașterea obstacolelor din cadrul normelor existente și al punerii lor în aplicare. În plus, dialogul va urmări obținerea de recomandări specifice pentru îmbunătățirea și simplificarea proceselor de punere în aplicare, asigurând o mai bună aliniere la obiectivele UE.

Astfel cum s-a subliniat în „Calea către următorul cadru financiar multianual”²², elaborarea următorului buget pe termen lung al UE necesită o analiză comună a provocărilor subiacente și o cooperare strânsă, în vederea pregătirii propunerii Comisiei. Un buget al UE puternic și eficace este în interesul tuturor. Prin urmare, propunerea privind următorul cadru financiar se va baza pe o amplă consultare, cu contribuții la nivel politic, instituțional și la nivelul părților interesate, alături de implicarea activă a cetățenilor și de luarea în considerare a eventualei aderări la UE.

Dialogul continuu și structurat cu reprezentanții statelor membre, la diferite niveluri, în întreaga Europă va fi esențial pentru a stabili „ce” să finanțăm și „cum” să ne finanțăm viitorul comun. În acest context, Comisia se va angaja la diferite niveluri într-un proces favorabil incluziunii, ca parte a pregătirii următorului cadru financiar multianual.

Următorul cadru financiar multianual **trebuie să pună bazele unei Uniuni mai puternice și orientate spre viitor.**

²¹ Definită în documentul intitulat „O Europă mai simplă și mai rapidă: comunicare privind punerea în aplicare și simplificarea” – COM(2025) 47 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:52025DC0047>.

²² Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – *Calea către următorul cadru financiar multianual* – COM(2025) 46 final, 11.2.2025.